

[15]

Argumentació

Tipus d'arguments

ARGUMENTS AMB EXEMPLES

Els arguments basats en exemples **consisteixen a aportar proves** que justifiquen una generalització expressada en una tesi o conclusió.

Exemple

Conclusió: Als gats, els agrada el formatge.

Argument amb exemple: El meu gat aquest matí se n'ha menjat 400 grams.

Es tracta d'un tipus d'argument molt emprat en els discursos argumentatius. Es té realment la sensació que una tesi queda demostrada si es poden aportar exemples de la seva veracitat. Una afirmació es pot reforçar amb un o més exemples específics (si cal, es pot citar l'autoritat que els ha generat).

Exemples

Conclusió: El tabac provoca malalties cardiovasculars.

Argument amb exemples [per construir]: referència a casos concrets coneguts.

Conclusió: L'ús dels ordinadors personals fomenta la incomunicació de les persones.

Argument amb exemples [per construir]: referència a experiències concretes.

Es poden consultar dos exemples més, en els quals els arguments amb exemples apareixen ja en l'organització verbal definitiva.

Exemple

A continuació es presenten dos fragments amb arguments que es basen en exemples. En el primer text, sobre l'agricultura de la Cerdanya, la conclusió (les explotacions agràries a la comarca han mantingut un caràcter familiar fins fa poc temps) té el reforç dels exemples de la situació de diversos pobles de la zona, que són avalats per un estudi científic.

[1] Les explotacions agràries a la Cerdanya han mantingut un caràcter familiar de petites explotacions, i la concentració parcel·lària no ha començat a arribar fins a finals del segle XX. Això queda demostrat si repassem els resultats de l'estudi encarregat per l'Ajuntament de Bellver. Per municipis, el 1962 més del 50 % de les explotacions de Llúvia i Puigcerdà tenien una superfície inferior a 1 hectàrea; a Riu del Pendís la majoria tenien entre 1 i 5 hectàrees; a Isòvol, gairebé el 50 % de les explotacions tenien entre 5 i 10 hectàrees, i a Prats i Samsor més de la meitat es trobaven entre 10 i 20 hectàrees. El nombre d'explotacions per damunt de les 20 hectàrees era molt reduït —no arribaven al 3,5 % a tota la comarca.

El fragment següent correspon a una altra època, un altre tema i un altre registre. És un dels discursos de Lísies, orador atenès que va viure pels volts de l'any 400 aC.

Té per títol *Defensa d'un desconegut acusat de suborn*. L'acusat, que tem una multa molt forta pel delictes de què se l'acusa vol deixar ben clar en el seu discurs que ha suportat moltes càrregues per la república i que ha fet moltes despeses per la ciutat, i prova d'evidenciar la seva conducta virtuosa amb nombrosos exemples. La conclusió del text (el personatge ha de ser absolt) es basa en l'argument amb exemples que ha estat generós amb el país.

[2] Perquè jo vaig passar l'examen, sota l'arcontat de Teopomp; nomenat coreg per a la Tragèdia, vaig desprendre trenta mines i, dos mesos després [...] dues mil dracmes; després, sota l'arcontat de Glaucip, vuit-centes, per uns dansaires de pírrica, a les grans Panatenees. A més, vaig tenir la victòria a les Dionísies, sota el mateix arcontat, amb un cor d'homes, i això em va costar, comptant la consagració del trípode, cinc mil dracmes; després, en vaig desprendre tres-centes per un cor cíclic [...]. Durant aquest temps, vaig ésser trierarc set anys, i em va costar sis talents. I després de fer aquestes considerables despeses i d'exposar-me cada dia per vosaltres, lluny d'Atenes, amb tot vaig pagar contribucions extraordinàries: l'una de trenta mines, l'altra de quatre mil dracmes. [...] I de tot això que he enumerat, si m'hagués limitat a exercir les litúrgies segons el que és manat en les lleis, no hagués després ni una quarta part...

LÍSIES

Un aspecte que cal considerar és que **l'aportació d'una multiplicitat d'exemples per donar suport a una tesi pot tenir pros i contres**: a) pot resultar interessant i rendible des del punt de vista dels objectius de l'argumentador, perquè crea un efecte d'aclapament en l'oponent: si els exemples són sòlids, el fet de poder-ne aportar uns quants dona també solidesa a la conclusió i fa més difícil rebatre-la perquè cal anar deslegitimant, també, un a un, una multiplicitat d'arguments; b) pot resultar contraproductiu des del punt de vista de la composició del text argumentatiu, ja que l'acumulació d'exemples estanca la progressió del text i el pot fer, per tant, monòton i poc viu. A més, l'acumulació d'exemples pot desequilibrar el discurs (potser altres parts del text no presenten tants exemples o arguments, perquè l'argumentador no en disposa o perquè les altres conclusions són, senzillament, més febles).

Un dels criteris que han de respectar els arguments per mitjà d'exemples és que aquests han de ser **certs** i han de procedir de **fonts serioses o fiables**.

Ampliació de continguts

Si els exemples són sospitosos de ser falsos, o no són verificables, l'argumentació no serà consistent i l'oponent reclamarà immediatament altres exemples. Si els exemples aportats procedeixen de fonts externes a l'argumentador, és convenient citar aquestes fonts o concretar els exemples fins al punt que calgui a fi de reforçar-ne la veracitat. Si cal, s'ha de recórrer a fer referència a l'autoritat que ha generat els exemples.

Exemple [en un context formal, d'una exigència argumentativa alta]
Argument amb exemples: Els casos de l'Afganistan o de l'Iran demostren que...
Conclusió: ...la majoria de les dones musulmanes estan sotmeses a la voluntat dels homes.

Encara que tothom pugui tenir una certa informació sobre els països citats, els "casos de l'Afganistan i de l'Iran" s'han de concretar. D'on s'ha obtingut la informació que permet parlar d'aquests casos? Dels noticiaris o algun reportatge televisiu? Del que

es llegeix a la premsa? S'ha llegit en algun estudi sobre la condició jurídica i social de la dona en aquests països? Les fonts en què es basa l'argument són fiables, més o menys objectives? Hi ha altres països que també podrien servir d'exemple? La conclusió, d'altra banda, també sembla massa laxa en els termes en què es planteja: què vol dir "la majoria"? El 50% o el 90%?

Una bona norma perquè els exemples resultin convincents és preguntar-se de quina informació de context disposa el receptor, que pugui fer-li acceptable i comprensible l'exemple. Si es tenen dubtes sobre el grau d'informació que té en relació amb l'argument, és convenient proporcionar-li'n de suficient.

Exemple

Conclusió: El Futbol Club Barcelona és el club més potent econòmicament d'Europa.
Argument (amb exemple): El seu pressupost per a aquest any és de 120.000.000 d'euros.

[Informació de context: el segon club d'Europa pel que fa al pressupost és el Milan, a molta distància, amb una quantitat de 60.000.000 d'euros.]

Un dels errors característics en construir arguments per mitjà d'exemples és elaborar **generalitzacions abusives**, que només poden ser viables amb un grau d'exigència argumentativa molt baix i que es poden considerar fal·làcies si es vol argumentar formalment.

Ampliació de continguts

Els exemples que constitueixen els arguments poden no ser representatius i il·lustrar només una part del tema de què es parla, de vegades ínfima. Es tracta de **generalitzacions abusives**.

Exemple

Argument: Tinc tres amics nascuts a Andorra, el David, l'Anna i el Pere, que es prenen la vida amb molta filosofia i sentit de l'humor.

Conclusió: Els andorrans són molt flegmàtics.

Es pot generalitzar sobre els andorrans a partir del cas de tres persones? És clar que es parla d'un col·lectiu molt més ampli i que s'haurien d'aportar molts altres exemples, o que l'exemple hauria de ser el resultat d'un estudi sociològic representatiu i fiable. Si l'exigència argumentativa és molt baixa (per exemple, en una conversa informal quotidiana) aquest tipus de generalitzacions no plantegen problemes, perquè no es dóna cap mena de transcendència a les conclusions. Així, són perfectament possibles en una situació com la que s'acaba d'indicar exemples com l'anterior, o el següent:

Exemple

Conclusió: Els rentavaixelles Miele no s'espatllen mai...

Argument: ...perquè la meva cunyada en té un i no se li ha espatllat mai.

Quan els exemples de les argumentacions són objectables, és fàcil que l'oponent hi presenti **contraexemples**, que es poden definir com exemples que invaliden la conclusió que es vol defensar.

Exemple

Conclusió: Les guerres són causades pel desig de dominació territorial.

Argument (amb exemples): La conquesta romana, les guerres napoleòniques i Hitler en són una bona mostra.

Tot i que els exemples adduïts potser demostrin la tesi, és possible trobar contraexemples que la invalidarien (la guerra civil espanyola, per exemple). L'exercici de cerca de contraexemples és molt saludable per part de la persona que construeix l'argumentació, ja que constitueix un bon mètode de verificació del que afirma abans de donar-ho per definitiu.

Els exemples que constitueixen un argument han de ser fiables, representatius i fonamentats i integrar-se amb equilibri en el discurs.

ARGUMENTS PER ANALOGIA

Els arguments que es basen en una analogia consisteixen a defensar una conclusió sobre una realitat determinada a partir de la comparació amb una altra realitat amb la qual hi ha algunes semblances. A partir d'aquestes semblances, precisament, es prolonga la similitud fins a l'aspecte específic sobre el qual s'emet la conclusió.

Exemple

Conclusió: S'ha de privatitzar la sanitat pública del país perquè el sistema funcioni amb més garanties.

Argument 1 (per analogia): A Nova Gal·les del Sud s'ha fet el mateix i tot funciona molt bé.

Argument 2 (per analogia): La privatització d'altres serveis públics del país com el de telèfons ha portat èxit econòmic i millora del servei.

Aquests tipus d'arguments permeten exemplificar a partir de temes que són més coneguts o que són verificables. Els arguments per analogia són molt utilitzats quan cal argumentar sobre una qüestió complexa o que probablement l'oponent desconeix. Es tracta d'arguments, per tant, amb una forta càrrega explicativa o didàctica, sempre que es tingui la precaució i l'honestedat que el referent triat per a la comparació sigui realment a l'abast del coneixement del receptor (la referència a un país remot i poc conegut com a anàleg, en lloc de Nova Gal·les, per exemple).

Ampliació de continguts

Alguns arguments per analogia tenen un poder explicatiu innegable, però serveixen només a un primer nivell de l'explicació, ja que si s'hi aprofundeix, l'analogia desapareix, i més aviat resulta contraproductiu. És el cas, per exemple, de l'explicació de l'àtom recurrent a l'anàleg del sistema solar: hi ha el nucli central (que té correlat en el sol) i els electrons (que tenen correlat en els planetes). L'analogia no funciona, però, més enllà, sinó que desorienta, ja que el sistema de forces que mantenen els elements citats no té res a veure en un cas i en l'altre.

En l'exemple de més amunt, encara que l'auditori no hi entengui gaire en xifres i en política sanitària, pot valorar positivament l'experiència d'una privatització ja realitzada i aplicar les mateixes conclusions a la sanitat pública. O, si Nova Gal·les li és un referent prou clar, pot valorar aquesta experiència similar, entenent que es tracta d'un país que té trets semblants a Catalunya.

Les analogies requereixen **similituds rellevants**. Nova Gal·les del Sud i Catalunya són molt diferents a tots nivells, però són com a mínim dos països de l'àmbit occidental i amb necessitats probablement similars i, per tant, el primer argument utilitzat més amunt es podria considerar suficient. La sanitat i la telefonia no s'assemblen en res, però són comparables com a grans serveis als ciutadans que són gestionats per l'Estat. Per tant, el segon argument utilitzat té també una certa base.

L'exemple següent, en anglès, no semblaria gaire encertat, ja que l'analogia entre una empresa i un govern no és gaire consistent.

Exemple

Government is like business, so just as business must be sensitive primarily to the bottom line, so also must government.

L'argumentació per analogia pot ser molt **efectiva i fins i tot amena** i plaent al receptor (l'acostament de dues realitats distants, de la mateixa manera que fa la metàfora, pot fer que un discurs sigui molt sorprenent i atractiu), però **mai no és concloent del tot**.

Exemple

Les paraules següents d'Isabel-Clara Simó, extretes d'una entrevista de Víctor Alexandre, reposen en un argument per analogia que correlaciona la biologia i la lingüística i també l'antropologia, a partir d'un model o patró ecològic comú. Aquesta analogia és freqüent i força ben acceptada com a argumentació, fins i tot per auditoris no gaire sensibles a afavorir la supervivència de llengües minoritàries o els seus valors culturals. La conclusió del text podria ser que cal lluitar perquè no desapareguin les llengües i les formes de cultura humana a què van associades. I l'argument analògic consistiria a fer veure que aquesta és una lluita paral·lela a una altra, la biològica (sobre la qual, i això és el que dóna més força a l'argument, hi ha unanimitat social: no és habitual sentir parers de defensa de l'extinció d'una espècie animal, per exemple). El text és el següent:

Un intel·lectual molt important del Foro Babel deia: I què, que desapareguin les llengües? Quina importància té? Doncs mira —li vaig contestar—, a tu tant se te'n donarà però quan desapareix una llengua desapareix una forma de cultura i aquesta cultura t'implica com a ésser humà. Que lluitis per les balenes, per les quals jo també lluitaré <molt bé,> però que no ho facis per les persones ho trobo molt bèstia. Com pots carregar-te la cultura pròpia d'algú?...

Els arguments basats en analogies, com se sap, són efectistes, però sovint són també fràgils. El text següent d'una especialista en la diversitat lingüística i en els processos de planificació de les llengües ajuda a veure els límits de l'analogia implícita en el text anterior, i les grans possibilitats de matís que hi pot haver darrere una analogia.

...perquè el pensament ecològic sigui útil en la preservació de la diversitat lingüística, cal redefinir-ne els conceptes, perquè les espècies biològiques no són equiparables

en molts aspectes a les espècies culturals. Això és especialment important perquè les analogies ens podrien portar fàcilment a considerar les llengües com a "reserves bioculturals" a preservar, que és una de les maneres més ràpides de portar-les al museu...[...] No es pot oblidar que el pensament ecològic en les humanitats presenta diferències notables amb l'ecologia biològica. En primer lloc, cal tenir en compte que la capacitat adaptativa dels humans depèn de la cultura que ells mateixos desenvolupen, i que això els ha proporcionat una flexibilitat molt superior a la d'altres espècies animals que generalment només poden desenvolupar-se en entorns adaptats a les seves capacitats adaptatives. D'altra banda, la diversitat dels models de vida humana prova que ni el comportament ni les formes d'organització que han creat els humans depenen de la seva constitució genètica [...]. Que en el desenvolupament de la cultura hagin intervingut sistemes simbòlics —que si bé no són exclusius de l'espècie humana, sí que es caracteritzen pel seu refinament i complexitat— ja ens indica que la cultura es regeix per les seves pròpies lleis, i que aquestes no poden ser explicades per les lleis que regeixen els processos físics o els biològics.

JUNYENT, C.

Per aquest motiu, les analogies s'han d'aportar als textos amb un caràcter il·lustratiu i no n'han de ser, si és possible, els únics arguments. En el cas de l'exemple citat més amunt, els arguments en favor de l'èxit d'una política concreta aplicada a Nova Gal·les o a Telefònica només podrien ser el complement d'uns arguments centrats en la realitat catalana i en les característiques concretes del servei que presta la sanitat pública.

Com es refuten els arguments per analogia? Se sol fer de dues maneres: a) demostrant que el tema difereix de l'anàleg en aspectes essencials (consulteu l'exemple precedent); o b) acceptant, d'entrada, l'analogia, però portant-la estratègicament més enllà, amb l'objectiu de capgirar-la per posar-la al servei del discurs opositor. Aquest és, naturalment, un sistema molt poderós de refutació, ja que l'oponent s'apodera de les armes de l'argumentador. En aquest tipus de refutació, l'oponent admet d'entrada que l'anàleg proposat és pertinent al tema, però ràpidament focalitza en un aspecte d'aquest que ha passat desapercbut a l'argumentador, i l'analogia acaba servint els interessos de l'oponent.

Els arguments per analogia solen ser efectistes i didàctics, però són poc concloents i poden ser fàcils de rebatre.

ARGUMENTS D'AUTORITAT

Els arguments d'autoritat aporten **afirmacions o conclusions que es basen en el fet que han estat enunciatades per un locutor particular autoritzat**. La raó per creure's una afirmació ja no es busca en els exemples o en les analogies amb altres casos, ni tampoc en la justesa del raonament, sinó en el fet que ho avala una persona o una entitat que es reconeixen com a garants.

Recurs bibliogràfic

L'obra de Ch. Plantin *La argumentación* (Barcelona: Ariel Pràcticum, 1998) té un capítol dedicat a aquesta mena d'arguments (p. 145-153). És una obra molt recomanable si es vol aprofundir en els arguments d'autoritat i en diversos altres tipus d'arguments.

Exemples

Conclusió: L'atur baixarà.

Argument (d'autoritat): Ho ha afirmat el conseller d'Economia.

Conclusió: La indústria de la pesca japonesa posa en perill la supervivència de moltes espècies de balenes...

Argument (d'autoritat): ...tal com afirma l'organització ecologista Greenpeace.

El primer que cal plantejar-se en relació amb aquesta mena d'arguments és si realment el discurs els necessita. Perquè el text ha de fluir amb una autoritat pròpia, que és la de qui l'elabora (una persona: amb el seu bagatge, el seu carisma, la seva particular visió del món, etc.). Aquesta autoritat personal, que es mostra a l'auditori fins i tot sense pretendre-ho, es tradueix en la credibilitat general que el discurs inspira.

Al marge d'aquesta *autoritat* hi ha les autoritats externes que poden reforçar alguns punts del discurs. És clar, en aquest sentit, que cada afirmació del text no pot anar associada a una autoritat externa, ja que l'argumentació comunicaria al receptor una gran sensació d'inseguretat. És fonamental, doncs, trobar el punt just pel que fa a la presència d'autoritats i, sobretot, no renunciar mai a la responsabilitat d'autor sobre el discurs.

Qui o què és l'autoritat, que sosté els arguments d'aquest tipus? L'autoritat pot ser: a) una **autoritat difusa constituïda per la saviesa popular, els costums, el temps, el consens universal, l'opinió, la Ciència**, etc. Aquesta mena d'autoritat, en general, genera unes argumentacions dèbils i vagues, amb molt poca capacitat demostrativa.

Exemple

A continuació es mostren diversos exemples basats en aquesta mena d'autoritat. Al primer, l'autoritat es desprèn de la saviesa popular, que es tradueix en un refrany. Al segon, en castellà, l'autoritat es desprèn d'una dita en aquesta llengua. Al tercer, l'autoritat es troba en un proverbi xinès. Al quart, l'autoritat emana del costum.

Exemples

Conclusió: Aquest polític ha de continuar en el càrrec...

Argument (d'autoritat): ...perquè "val més burro conegut que savi per conèixer".

Conclusió: Tenemos que adaptarnos a las costumbres de este lugar.

Argument (d'autoritat): Porque ya sabes lo que dice el refrán, "dónde fueres haz lo que vieres".

Conclusió: Hem d'actuar amb decisió en aquest cas...

Argument (d'autoritat): ...perquè com diu el proverbi xinès, "si penses molt abans

de fer una passa passaràs tota la vida recolzat damunt un peu".

Conclusió: La Mona es menja el dilluns de Pasqua i no cap altre dia...
Argument (d'autoritat): ...perquè sempre s'ha fet així.

L'autoritat també poden ser b) **els experts i els professionals especialitzats en una qüestió** (persones, organitzacions, grups, etc.), que solen generar unes argumentacions més sòlides. En els casos dels exemples de més amunt, el conseller d'Economia i Greenpeace formarien part d'aquesta categoria. Els exemples següents exemplifiquen altres arguments d'autoritat. El segon, en aranès, donaria suport a la conclusió (no explícita en el text) que la situació de la llengua aranesa progressa lleugerament.

Exemples

L'home actual sent una frustració davant l'avenç de les noves tecnologies. Això és així perquè només és capaç d'utilitzar el 5 % del potencial de les màquines informàtiques. Aquesta taxativa afirmació correspon a S. R. Ruth, professor de Ciències de la Computació i de la Decisió a la Universitat nord-americana George Mason, que pensa, tanmateix, que la informàtica, utilitzada amb una bona dosi d'humanisme pot oferir a la humanitat molts serveis.

Nivèus d'ús der aranés segontes un estudi der Institut d'Estadística de Catalunya en 1991, sus un totau de 5.920 abitants. Lo comprenen un 79,4%, lo saben parlar un 57,7%, lo saben liéger un 48,5%, Non lo comprenen un 7,6%, non i cònte un 13,0%.

La tria i incorporació d'autoritat en un text ha de ser pertinent, i sempre ha d'estar en relació amb allò en què l'autoritat és realment una autoritat.

Exemple

La tria d'autoritat ha de partir de la base que aquesta s'ha de restringir al seu àmbit. Podem citar el filòleg Joan Coromines, per exemple, en un context com el del primer exemple, però no en un context com el del segon, en el qual no té cap autoritat:

Exemples

Conclusió: Molts noms de lloc del Pirineu són d'origen basc.
Argument (d'autoritat): Joan Coromines ho ha afirmat en molts dels seus estudis.

Conclusió: Les grans superfícies proliferen massa a Catalunya.
Argument (d'autoritat): Joan Coromines ho ha afirmat recentment.

La tria d'una autoritat, d'altra banda, sovint és molt intencionada en discursos marcadament ideològics, fins al punt que és més rellevant en un text la selecció de l'autoritat (la referència mateixa a aquella autoritat) que no les paraules o els arguments que se'n citen.

Pel que fa a la pertinència o no d'incorporar les opinions d'una autoritat en un text, cal dir que és habitual trobar textos farcits de citacions d'autoritats postisses que no vénen a tomb al sentit del text i a les argumentacions que conté. Els autors, quan les incorporen, es pensen que donen un aire erudit al discurs, però l'aboquen, sovint, a la pedanteria o el que encara és pitjor, a la gratuïtat. Alguns d'aquests autors semblen haver recorregut als populars llibres de frases cèlebres o màximes de

personalitats famoses (Joubert, La Rochefoucauld, Nietzsche, Epicur, etc.) en elaborar els seus textos.

Altres vegades els textos contenen citacions senceres d'autoritats certament relacionades amb la matèria o el tema sobre el qual s'argumenta, però es tracta de citacions buides, que contenen afirmacions poc rellevants o laterals que no calia posar en boca d'una autoritat. Cal evitar, també, aquest altre error de pertinència.

Altres qüestions relacionades amb l'autoritat són:

[1] que **moltes autoritats no ho són per sempre**. Generalment cada època té unes autoritats reconegudes, en diversos àmbits i ideologies. Es dona el cas, també, d'autoritats que poden caure en desgràcia i, per tant, deixar de ser-ho;

[2] que cada persona o grup de persones amb interessos o ideologies diverses tenen les seves autoritats. Prendre com a referència aquestes autoritats és útil i coherent, però també molt obvi i, segons com, poc efectiu. És estratègic, en canvi, **citar en un discurs les autoritats dels oponents**, quan és possible de fer-ho:

Exemple

[Un polític esquerrà partidari de no considerar que la Constitució sigui intocable.]
Conclusió: La Constitució es pot modificar si el poble ho decideix.
Argument: Fins i tot un polític com Manuel Fraga [el seu partit considera que la Constitució no es pot modificar] ho ha afirmat aquesta setmana al diari *La Vanguardia*.

També és molt recomanable, davant la major part dels auditoris, **citar les autoritats més imparcials** (d'organitzacions internacionals reconegudes, per exemple). En l'exemple inicial d'aquesta pàgina, el conseller d'Economia fàcilment es podria considerar una autoritat poc imparcial perquè té un interès clar per demostrar l'èxit de la política econòmica que aplica.

[3] Pot convenir **contrastar diverses autoritats**, en un text;

[4] Quan se sospita que l'autoritat que se cita no és prou coneguda o compartida pel receptor, es pot provar de **reforçar l'autoritat**:

Exemples

Conclusió: És necessari legalitzar la marihuana.

Argument (reforçat): Ho ha dit John Burnes, *que ha venut 3.000 llibres en una setmana sobre el tema*.

Un aspecte crucial en relació amb els arguments d'autoritat és com el text integra les paraules d'aquesta autoritat.

Ampliació de continguts

Hi ha vegades que el discurs utilitza **paraules que connoten una autoritat determinada**, sense dir-ho (el lèxic propi d'un corrent ideològic o filosòfic, per exemple). L'autoritat, d'aquesta manera, queda amagada rere les paraules, és només al·ludida de forma intel·ligent. En aquests casos l'autor sol estar imbuït d'allò de que parla.

És habitual, però, que es reportin directament (de vegades passant de l'estil directe a l'indirecte) **les paraules de l'autoritat**. Si es fa, convé mantenir un criteri de fidelitat i literalitat, i fugir de les manipulacions i la utilització intencionada. És convenient, a més, no extreure o deixar entreveure conseqüències que no eren a les paraules originàries. Un criteri per evitar males interpretacions pot ser tendir a oferir blocs de text de l'autoritat amb una significació completa.

És necessari, també, en les argumentacions amb un grau d'exigència elevat, indicar correctament, si es pot fer, les fonts de l'autoritat. Amb això es contribueix a mostrar fiabilitat, perquè es demostra que l'afirmació existeix, i a més es facilita al lector que pugui comprovar per si mateix l'afirmació.

Exemples

Ho ha afirmat el crític de cinema Josep Maria Figueres en el programa "La Columna" de TV3...

L'organització [Greenpeace] informa, en el seu butlletí mensual Greenpeace (vol. 15, núm. 50, p. 32) de gener de 2001, que la indústria alimentària del Japó posa en perill la supervivència de moltes espècies de balenes...

Els arguments d'autoritat no han d'amagar l'autor del text; han de correspondre a persones o entitats autoritzades; han de ser pertinents i s'han d'integrar adequadament dins el discurs.

ARGUMENTS SOBRE LES CAUSES

De vegades es prova d'**explicar o justificar una afirmació recurrent a les seves causes**. En aquests casos es parla d'arguments relacionats amb les causes.

Exemples

Conclusió: S'han mort les petúnies.

Argument (causal): Ha fet molta calor.

Conclusió: La revolta popular argentina és inevitable.

Argument (causal): Hi ha hagut un gran malestar entre la població per raons d'escassetat econòmica i un gran descontentament per les pràctiques corruptes dels dirigents argentins.

Sovint no n'hi ha prou d'establir una relació de causa i efecte entre dos fets (relació que en els exemples es podria completar amb la presència d'un connector com *perquè*), i **convé il·lustrar l'argument causal amb proves o exemples, o bé opinions i/o estudis autoritzats** (arguments amb exemples o arguments d'autoritat) a fi de donar suport a la connexió entre causa i efecte. Caldrà preguntar-se, per exemple, en el primer cas: quanta calor ha fet; com s'ha mesurat i si és realment una calor suficient per matar una petúnia. O, en el segon cas, si hi ha dades fiables sobre el poder adquisitiu dels argentins i sobre la marxa de l'economia (xifres, informes, estadístiques...); si el malestar entre la població ha estat significatiu, o l'han exagerat els mitjans de comunicació (hi ha indicadors, enquestes sociològiques?); si el poble té informació sobre la corrupció dels seus dirigents i opina que la situació és greu (hi ha estudis

sobre aquest fet?). Els arguments causals, per tant, sovint s'han de reforçar.

D'altra banda, **convé estar segur que hi ha una correlació entre els dos fets** fins al punt que un pugui ser causa de l'altre i que no es tracta d'una casualitat o una coincidència. És molt fàcil incórrer en l'error de buscar relacions causals on no n'hi ha.

Exemple

Conclusió: L'equip va perdre.

Argument (causal): Martí, el davanter centre habitual, no va poder jugar per culpa d'una grip.

En aquest cas podria ser, lògicament, que l'equip hagués perdut per no haver pogut prendre part en el joc un jugador determinat, Martí, però també es pot tractar d'una casualitat. Si és així, no podem mantenir el nostre argument causal com a tal. És molt habitual, en contextos amb una exigència argumentativa no gaire alta, que es relacionin causes i efectes alegrement sense que tinguin una connexió suficient. Els judicis que en resulten, d'aquesta manera, no són més que conjectures que no tenen la categoria d'una argumentació sòlida, encara que puguin ser suficients en determinades situacions de comunicació. Aquest és el cas de l'exemple següent, en italià, que apareix també en els següents:

Exemples

Facendo indagini su un piccolo stagno un gruppo di studenti scopre che c'è stata una grave caduta nella popolazione dei pesci. Altre indagini rivelano che la quantità di cibo per i pesci è stata pure ridotta di molto. All'inizio gli studenti credono che la mancanza di cibo stava uccidendo i pesci, ma in seguito realizzano che dovevano trovare cosa stava causando il declino nella quantità di cibo. Gli studenti sospettano che le piogge acide siano state la causa sia della riduzione dei pesci che della quantità di cibo. Comunque, l'amministrazione locale insiste che sia stata solo la mancanza di cibo ad avere causato la riduzione della popolazione di pesci. La maggior parte degli abitanti del paese era d'accordo con questa conclusione dato che sembrava piuttosto ovvio che una mancanza di cibo avrebbe fatto morire i pesci.

Conclusió: Moltes noies joves pateixen anorèxia.

Argument (causal, aventurat): Les desfilades de moda mostren uns cossos massa esvelts.

Conclusió: Les nits de lluna hi ha més crims que les altres.

Argument (causal, aventurat): La lluna és una mala influència que excita els criminals.

La validesa o no de la causa de l'últim dels exemples té resposta en una breu entrevista (consulteu l'exemple següent) que planteja la possibilitat de predir amb models matemàtics estadístics alguns fets, i que alhora convida a reflexionar sobre els límits de la connexió entre causes i efectes.

Exemple

Entrevista de Lluís Amigué amb el científic William Newman, publicada a *La Vanguardia* la primavera del 2002.

— Qué tienen que ver los terremotos con los incendios forestales o las epidemias...?

— Tienen que ver y mucho y además con muchísimos otros fenómenos como las migraciones animales y humanas, la guerra y los conflictos o la inflación y los ciclos económicos.

— Eso es mucho abarcar.

— No, porque todos esos fenómenos obedecen a un patrón estadístico similar que se puede medir y se repite en el tiempo. Y son, hasta cierto punto, predecibles.

— Puede ser más concreto?

— Por ejemplo, si analizamos la conducta de las bandas mafiosas de Manchuria y de Chicago veremos que la gráfica de su proliferación es cíclica en el tiempo y se va repitiendo de forma paralela.

— ¿Los gangs mafiosos en Manchuria y Chicago se comportan igual?

— Sí. Si lo describimos en un gráfico verá que cada 10 años se repiten en Manchuria y en Chicago el mismo número de detenciones y tasa de crímenes describiendo la misma curva estadística... ¿Ve? ¡Lo mismo!

— ¿Por qué?

— Porque responden a un mismo patrón en su evolución que, a su vez, depende de su propia organización y proliferación. Siguen unas mismas leyes internas.

— ¿Y pasa igual con las epidemias?

— Claro. Mire este gráfico de la peste bubónica en 1347 en Europa. Si observa el gráfico de la peste a través de los siglos, verá que la población iba aumentando de forma regular hasta que cada equis años... ¡zas!, la peste aparecía y volvía a reducir la población.

— Pero ellos no lo sabían entonces...

— Si ellos hubieran podido contemplar estos gráficos, hubieran establecido la relación entre densidad demográfica y peste. En el año 1347 el aumento de población había sido considerable y la peste, por tanto, también fue arrasadora. Aquella epidemia acabó con la vida de... ¡un tercio de la población total de Europa y África! A Europa la peste la trajeron las ratas de África en los barcos.

— ¿Y en el resto del mundo?

— En Asia y Oriente Medio no había esas pestes, a pesar de que estadísticamente les tocaba por la proliferación demográfica. La respuesta de por qué no la sufrieron es sociológica, religiosa. En una palabra: gatos. Casi desaparecieron de Europa cuando el oscurantismo y las creencias populares los empezaron a identificar con Lucifer y se convirtieron en animales malignos. Si desaparecen los gatos, ya sabe qué pasa con las ratas.

— Hummm...

— Del mismo modo, podríamos predecir incendios forestales con modelos matemáticos que analizaran la reproducción forestal y la densidad de la vegetación. Como ve en este gráfico, hay una clara relación. Como siempre con la estadística, sabemos que se van a producir incendios porque aumenta el riesgo estadístico, pero, claro, no podemos predecir cuándo exactamente.

— Pero aun así, son una ayuda.

— Aunque, ¡cuidado! En este juego de la estadística hay que ser precavido al buscar las causas-efectos. Por ejemplo, todo el mundo cree que las fases lunares y los crímenes están relacionados.

— La luna llena excita a los criminales...

— Eso parecía en un principio, porque si analizamos las series estadísticas veríamos que los crímenes aumentan en noches de luna llena...

— Porque la luna es mala influencia.

— Falso. Sí es cierto que existe una relación entre la luz de la luna y los crímenes. Cuando hay luna llena se cometen más crímenes, pero simplemente porque es más fácil cometer crímenes a la luz de la luna. Eso es todo. Nada de influencias lunares malignas. ¡Cuidado con caer en falsas relaciones estadísticas!

— ¿Y los terremotos que usted analiza?

— Los modelos matemáticos estadísticos computerizados nos demuestran que volverá a haber un gran terremoto en California en los próximos 30 años.

— ¿Pero cuándo exactamente?

— Ése es el problema. No lo sabemos. No podemos predecir el día exacto. Esta ciencia demuestra que existe un paradigma que se repite, pero no puede precisar el evento concreto en una fecha determinada.

— ¿Y los terremotos aquí en España?

— Hubo uno de la magnitud 10, fortísimo, en el Pirineo hace 600 años.

— ¿Y bien?

— Sólo puedo añadir que, en puridad estadística, cuantos más años pasan desde el último terremoto, más probable es que vuelva a producirse otro.

— Si todo depende de esa estadística, ¿dónde está mi voluntad? ¿Y el libre albedrío?

— Ésa es la pregunta que se hacían los cartesianos racionalistas franceses hace 300 años. Creían que el día que lo supiéramos todo acerca de todo lo que había en una habitación, el comportamiento de gases, líquidos y sólidos, sabríamos exactamente qué iba a suceder en esa habitación en el futuro. Por lo tanto, al hombre que viviera en una naturaleza de la que conociera todas las leyes sólo le quedaría someterse a ellas.

— ¿Y...?

— Evidentemente era falso. Hay una insensibilidad a las condiciones iniciales. Es la revolución científica de la teoría del caos.

— ¿Lo de la mariposa que aletea en el Amazonas y hace llover en Barcelona?

— Sí. Ese ejemplo se ha hecho popular porque en esencia desafía la idea de que la razón y la ciencia lo pueden todo. Pero, del mismo modo que resulta imposible predecir el futuro en esa habitación, la realidad acaba siempre desafiando las predicciones científicas.

Un altre consell per construir una argumentació causal adequada és **plantejar-se si hi ha altres** causes que puguin explicar o justificar un fet, a banda la que inicialment es considera. Perquè sovint es tendeix a argumentar a partir d'una sola causa, com si els fets fossin molt simples, mentre que en realitat és freqüent que n'intervinguin moltes més. En els exemples precedents, és possible preguntar-se si només les desfilades de moda marquen la pauta estètica dels joves. I la publicitat? I el cinema? No són també altres manifestacions dels cànons estètics que poden afavorir l'anorèxia? I no en poden ser altres causes els àpats ràpids o poc formals?

D'altra banda, cal tenir en compte també que **fets que semblen una causa i un efecte poden ser l'efecte d'una altra causa subjacent** que sempre és interessant poder establir si es vol una argumentació més consistent:

Exemple

Conclusió: Els atletes no van aconseguir cap medalla als Jocs Olímpics.
Argument 1 (causal): Els atletes estaven molt cansats abans de les competicions.
Argument 2 (causal de l'argument 1): Els atletes van fer una preparació física massa dura abans dels Jocs.

L'exemple següent, en anglès, també fa adonar de l'existència d'una causa subjacent:

Exemple

One day Bill wakes up with a fever. A few hours later he finds red spots on his skin. he concludes that the fever must have caused the red spots. His friend insists that the spots and the fever are caused by some microbe. Bill laughs at this and insists that if he spends the day in a tub of cold water his spots will go away.

Cal anar amb compte, també, a **no confondre la causa amb la conseqüència**, ja que sovint dos fets estan relacionats, però no de la manera que es planteja en els arguments.

Exemple

Conclusió: L'economia argentina va malament.
Argument (causal): El país s'ha descapitalitzat.

O és potser que els capitals s'han escapat com a conseqüència que l'economia anava molt malament?

Ampliació de continguts

Els arguments per les conseqüències es poden considerar un subgrup dins els arguments sobre les causes. Es pot parlar d'una **argumentació pragmàtica** quan s'argumenta en relació amb les conseqüències positives d'un fet, i d'**argumentació pels efectes**

perversos quan s'argumenta en relació amb les conseqüències negatives.

Exemple

Conclusió: Cal instal·lar màquines expenedores de preservatius als instituts.

Argument (pragmàtic): Els joves prendran consciència de la necessitat de fer-los servir.

Argument (pels efectes perversos): Serà una incitació a utilitzar-los per als alumnes més joves.

Les causes que configuren un argument han de ser justificades, rellevants i suficients.

ARGUMENTS DEDUCTIUS

Els arguments deductius són aquells que es basen en sil·logismes. Un sil·logisme és un discurs compost de tres enunciats simples. Un, que és la conclusió, s'infereix dels altres dos, que són les premisses. Cada premissa té un terme en comú amb l'altra premissa i un terme en comú amb la conclusió.

Exemple

Premissa 1: Els animals són mortals.

Premissa 2: Els homes són animals.

Conclusió: Els homes són mortals.

A diferència d'altres arguments, que sempre són incerts d'una manera o d'una altra, els deductius ofereixen certesa, sempre que les premisses siguin certes, situació que no és gaire habitual en la vida quotidiana. En qualsevol cas, si es parteix d'unes premisses fortes, degudament justificades, es pot garantir que la conclusió sempre ho serà.

Hi ha arguments deductius de diverses menes. Un primer tipus (l'anomenat tradicionalment **modus ponens**) respon a l'esquema següent (on p i q són proposicions):

Premissa 1: Si p , llavors q

Premissa 2: p

Conclusió: Per tant, q

Exemples

Premissa 1: Si somriu, es troba millor.

Premissa 2: Somriu.

Conclusió: Per tant, es troba millor.

Premissa 1: Si la conducció de motos és molt perillosa, hauries de vigilar quan surts amb la moto.

Premissa 2: La conducció de motos és molt perillosa.

Conclusió: Per tant, hauries de vigilar quan surts amb la moto.

Un segon tipus d'argument deductiu (anomenat tradicionalment **modus tollens**) respon a l'esquema següent:

Premissa 1: Si p, llavors q
Premissa 2: No-q
Conclusió: Per tant, no-p

Exemple

Premissa 1: Si plou, la terra s'assaona.
Premissa 2: La terra no s'assaona.
Conclusió: Per tant, no plou.

Una versió d'aquest tipus d'argument, molt habitual, és el que s'anomena **reducció a l'absurd**. Si es vol provar p, s'assumeix no-p (és a dir, que p és fals), d'aquesta assumpció se'n deriva una implicació, q. Es demostra que q és fals (o absurd). Es conclou, per tant, p (no es pot fer res més, en realitat, que acceptar p com a conclusió). Es poden consultar, a continuació, diversos textos amb argumentacions dels tipus explicats.

Exemple

[1] Exemple de *modus ponens* en un text:

El conseller de Medi Ambient: El govern va determinar que la situació pel que feia a la reserva d'aigua era molt greu, i jo mateix vaig afirmar a diversos mitjans de comunicació que si es gastava molta aigua entre els mesos de febrer i abril i es reproduïa la situació de poca pluja de l'any anterior, caldria activar una pla de restricció d'aigua. L'usuari, que no acaba d'entendre que és la seva aixeta la que s'ha d'obrir menys, no va fer cas dels meus advertiments... els advertiments de la Conselleria. La meteorologia tampoc no ha respost com calia esperar. I les restriccions ja han arribat. No es pot pas dir que no es vagin anunciar.

L'esquema argumentatiu és:

Premissa 1: Si es gasta molta aigua i no plou, cal fer restriccions.
Premissa 2: S'ha gastat molt i no ha plogut.
Conclusions: Cal fer restriccions.

[2] Exemple de *modus tollens* en un text argumentatiu de resolució d'un problema lògic, en la seva varietat de reducció a l'absurd.

Situació

Hi ha tres persones i cinc barrets, dos de negres i tres de blancs. Algú col·loca un dels cinc barrets al cap de cada persona, sense que se sàpiga quins són els que no s'han col·locat. Cadascú veu el barret de les altres persones però no el seu i cal endevinar, precisament, de quin color és el barret propi. Els barrets que s'han col·locat són els tres barrets blancs (i s'han separat, per tant, els dos negres), de manera que cada persona veu dos barrets blancs (els de les dues altres persones). Per ordre, cadascú pot provar d'endevinar-ho (amb la condició que n'estigui segur). La primera persona veu dos barrets blancs (de la segona i la tercera persones), no pot endevinar de quin color és el seu, i es retira del joc. La segona persona veu dos barrets blancs (de la primera i la tercera persones) i declara que no pot endevinar si el seu és blanc o negre, i també es retira. La tercera persona, en canvi, és capaç d'argumentar per mitjà de la reducció a l'absurd que el seu barret és blanc (es pressuposa que les altres persones han raonat correctament). Quina és aquesta argumentació?

Argumentació (raonament de la tercera persona) Si el meu barret no fos blanc (fos negre), aleshores la primera persona hauria vist un barret blanc (el de la segona persona) i un de negre (el meu), i s'hauria retirat perquè no hauria pogut determinar si el seu era blanc o negre. Però aleshores la segona persona hauria sabut automàticament que el seu era blanc, ja que si hagués estat negre (mantenint la hipòtesi que el meu també ho és) la primera persona ja hauria sabut que el seu era blanc, perquè n'hauria vist dos de negres (i els tres barrets restants són blancs). Per tant, puc afirmar que si el meu barret fos no-blanc (negre) una altra persona ja hauria endevinat de quin color era el seu barret. Així doncs, és blanc.

L'esquema argumentatiu hauria estat, doncs, assumir *no-p* (el barret és no-blanc, negre), fet que portaria a descobrir que *no-p* no és possible i, en conclusió, a admetre *p*.

Altres tipus d'arguments deductius són el sil·logisme hipotètic, el sil·logisme disjuntiu i, finalment, el dilema.

Ampliació de continguts

El **sil·logisme hipotètic** és un tipus d'argument deductiu que respon a l'esquema següent:

Si *p*, llavors *q* Si *q*, llavors *r* Per tant, si *p*, llavors *r*

Exemple

Premissa 1: Si treballa, acabarà l'escultura.

Premissa 2: Si acaba l'escultura, podrà presentar-la al premi.

Conclusió: Si treballa, podrà presentar l'escultura al premi.

El **sil·logisme disjuntiu** és un tipus d'argument que respon a l'esquema següent (on la conjunció pot ser inclusiva o exclusiva indistintament):

P o *q*
No-*p*
Per tant, *q*

Exemple

Premissa 1: Pot ser que el Barça guanyi o perdi la final.

Premissa 2: No pot ser que guanyi, perquè juga molt malament.

Conclusió: Per tant, perdrà.

L'argumentació és correcta, per bé que la segona premissa no és gaire sòlida.

El **dilema** és un tipus d'argument que respon a l'esquema bàsic següent (pot tenir diverses fórmules):

P o *q*
Si *p*, llavors *r*
Si *q*, llavors *s*
Per tant, *r* o *s*

Exemple

Premissa 1: Ell és culpable o innocent.

Premissa 2: Si és culpable, anirà a la presó.

Premissa 3: Si és innocent, quedarà lliure.

Conclusió: Per tant, o anirà a la presó o quedarà lliure.

Cal vigilar, especialment, que el dilema no sigui en realitat un **fals dilema**, que es considera una fal·làcia argumentativa. Podem parlar de fals dilema quan l'argumentació fa una reducció dràstica d'alternatives, i la disjuntiva que es planteja a l'interlocutor és massa radical, com en l'exemple següent, en anglès.

Exemple

Every person is either wholly good or wholly evil.

Els arguments deductius poden ser molt vàlids si també ho són les premisses en què es basen.

FAL·LÀCIES ARGUMENTATIVES

Les fal·làcies són **errors en els arguments, violacions en les regles dels bons arguments o, per extensió, arguments que es consideren inacceptables**. Els raonaments construïts amb fal·làcies aboquen a conclusions que no són vàlides. Les fal·làcies són tan habituals i les persones hi estan tan acostumades (fins i tot en contextos en què l'argumentació és relativament cuidada), que de vegades es fa difícil detectar-les. Una de les característiques de les fal·làcies, a més, precisament, és que recorden molt les argumentacions vàlides.

Al llarg de la unitat ja s'ha fet referència a algunes de les fal·làcies més característiques (les generalitzacions abusives; l'ús d'ambigüitats en els termes que es fan servir en l'argumentació; l'oblit d'alternatives en els arguments causals, o en els dilemes; l'establiment d'una llei causal falsa). En aquest punt s'insisteix en altres fal·làcies comunes, sense cap intenció de fer-ne un inventari complet.

Fal·làcia de composició. Consisteix a pressuposar en un tot les propietats de les seves parts. Hi ha també la fal·làcia contrària, de la **divisió**, que consisteix a pressuposar en una part les propietats del tot.

Exemple

Argument: Les col·laboracions en aquest volum d'homenatge a Joan Brossa són excel·lents.

Conclusió: El volum d'homenatge a Joan Brossa és excel·lent.

Es pot imaginar que al volum, per exemple, no hi ha cap article dedicat al teatre de Brossa i que, per tant, s'oblida un aspecte crucial de la seva obra, fet que qüestiona el volum però no els articles que conté. La conclusió, en aquest sentit, seria fal·laç.

Fal·làcia per la ignorància. Consisteix a afirmar la veritat d'una conclusió perquè no s'ha pogut demostrar el contrari.

Exemples

Argument: No s'ha pogut demostrar mai amb proves fefaents que existeixi la vida extraterrestre.

Conclusió: No existeix la vida extraterrestre.

Conclusió: La telepatia non esiste!

Argument: Nessuno ha mai dimostrato che due persone possono essere telepati.

Argument: Since scientists cannot prove that global warming will occur...

Conclusió: ...it probably won't.

Fal·làcia d'atac a la persona (també anomenada ad hominem). Té relació amb l'argument d'autoritat, del qual ja s'ha parlat. Es produeix quan s'ataca una conclusió no pas pel que s'hi afirma, sinó directament per la persona que l'ha feta. És molt propera a aquesta la **fal·làcia per la desqualificació de la font**, que consisteix a menysprear un argument, fins i tot abans d'esmentar-lo, amb un llenguatge emotiu.

Exemples

Conclusió: L'eutanàsia activa no s'hauria de legalitzar.

Argument (d'atac a la persona): Perquè ha afirmat el contrari Joan Amic, el director de l'Institut Català de la Salut.

Argument (desqualificació de la font): No podem fer cas dels esverats que proposen el contrari.

Fal·làcia de la pista falsa. Es produeix quan en una argumentació es fa referència a un aspecte que no té relació directa amb la qüestió sobre la qual es vol argumentar i que, per tant, distreu l'atenció. Per exemple, si s'argumenta en relació amb la idoneïtat pedagògica de les noves tecnologies en l'ensenyament, seria una fal·làcia de la pista falsa fer referència als preus dels equips informàtics, aspecte que hi té una relació remota, que no té res a veure amb l'argumentació sobre pedagogia.

Fal·làcia de les preguntes complexes. Consisteix en una pregunta trampa, de manera que la resposta de l'interlocutor, sigui la que sigui, implica acceptar un pressupòsit que aquest no voldria acceptar.

Exemples

Vostès sempre continuaran fent les mateixes activitats il·legals? (tant si es respon sí com no s'està reconeixent que s'han fet activitats il·legals).

Hai finito di sbadigliare leggendo queste note sulle fallacie? (tant si es respon sí com no es reconeix que s'ha badallat).

Fal·làcia d'amagar o suprimir proves. Consisteix a presentar un conjunt de proves que fonamenten una opinió i a amagar les parts que la contradueixen. És tracta d'una manipulació de l'opinió autoritzada.

Exemple

L'autor no va donar suport explícit al feixisme al llarg de la seva vida literària (s'amaga que aquesta afirmació no valdria per als últims anys de la vida de l'autor, quan ja no escrivia).

Fal·làcia de fer servir un llenguatge emotiu. No és adequat argumentar formalment fent servir un llenguatge fonamentalment emotiu per influir en les opinions dels interlocutors.

Exemple

Conclusió: S'han de repetir les eleccions.

Argument: Perquè un estol de pelacanyes, segurament pagats per la candidatura que havia de perdre, es van dedicar a fer una pressió innoble damunt els electors mentre feien cua, en el més pur estil feixista.

Els mateixos fets, explicats amb més distància, podrien generar una argumentació del tot correcta.

Les fal·làcies són errors en els arguments que invaliden el raonament.

33

Argumenta és un projecte dels serveis lingüístics de nou universitats catalanes (Universitat de Barcelona, Universitat Autònoma de Barcelona, Universitat Politècnica de Catalunya, Universitat Pompeu Fabra, Universitat de Girona, Universitat de Lleida, Universitat Rovira i Virgili, Universitat Oberta de Catalunya i Universitat de Vic), que han dirigit els serveis lingüístics de la Universitat Autònoma de Barcelona i de la Universitat Politècnica de Catalunya.

Argumenta ha tingut el suport de la Secretaria d'Universitats i Recerca del Departament d'Educació i Universitats i la col·laboració de la Secretaria de Política Lingüística del Departament de Presidència de la Generalitat de Catalunya.

La unitat 15 d'Argumenta ha estat elaborada per Enric Serra Casals, amb la col·laboració d'Esteve Costa Bragulat. L'edició d'aquesta unitat s'ha tancat al setembre de 2006.

Si voleu citar aquest material podeu fer-ho de la manera següent:

Serveis lingüístics de la UB, UAB, UPC, UPF, UdG, UdL, URV, UOC, UVIC. *Argumenta* [en línia]. Barcelona: setembre 2006 [Data de consulta: dd-mm-aa]. Unitat 15. Com s'argumenta. Disponible a: <<http://www.uab.cat/servei-llengues>>.

Els continguts d'Argumenta estan subjectes a una llicència Reconeixement-NoComercial-SenseObraDerivada 2.5 de Creative Commons.

